

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunması xalqımızın çoxəsrlik tarixində möhtəşəm yer tutur. Dövlət sərhədlərini bərpa etməklə Azərbaycan xalqı son bir əsrdə hərbi və diplomatik sahədə ən böyük zəfərə nail oldu. Qələbənin əbədiləşdirilməsi üçün öz doğma torpaqlarından köçkün düşən insanların Vətənə qayıdışı təmin olunmalıdır. Bu Böyük Qayıdış vətəndaşlarımızın işğaldan azad edilmiş ərazilərdə dayanıqlı məskunlaşmasında və bu ərazilərin ölkənin iqtisadi fəaliyyətinə qoşulmasında bir körpü olacaqdır.

**Prezident İlham Əliyevin
“Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi
inkişafa dair Milli Prioritetlər”in
təsdiq edilməsi haqqında Sərəncamından**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkışafa dair Milli Prioritetlər”in təsdiq edilməsi haqqında Sərəncamı ilə də dövlətimizin əsas hədəfləri müəyyənləşdirilib. Növbəti 10 il üzrə inkışafımızın bundan sonrakı mərhələsi üçün yol xəritəsi hesab edilən bu sənədə görə, təsbit olunan 5 prioritetdən biri azad edilən ərazilərə əhalinin qayıdışının daha intensiv formada təmin edilməsi, məskunlaşmanın dayanıqlı olması və nəhayət, məskunlaşmış ərazilərin iqtisadi fəaliyyətə reintegrasiyasını nəzərdə tutur.

Qarşıdakı onillikdə ölkənin sosial-iqtisadi inkışafına dair həmin beş Milli Prioritet sırasında işğaldan azad olunmuş ərazilərə böyük qayıdışın reallaşdırılması, Qarabağın dirçəlişinə nail olunması xüsusi yer tutur. Bununla əlaqədar “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkışafa dair Milli Prioritetlər”də deyilir: “Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunması xalqımızın çoxəsrlik tarixində möhtəşəm yer tutur. Dövlət sərhədlərini bərpa etməklə Azərbaycan xalqı son bir əsrdə hərbi və diplomatik sahədə ən böyük zəfərə nail oldu. Qələbənin əbədiləşdirilməsi üçün öz doğma torpaqlarından köçkün düşən insanların Vətənə qayıdışı təmin olunmalıdır. Bu Böyük Qayıdış vətəndaşlarımızın işğaldan azad edilmiş ərazilərdə dayanıqlı məskunlaşmasında və bu ərazilərin ölkənin iqtisadi fəaliyyətinə qoşulmasında bir körpü olacaqdır.

Regionda yeni beynəlxalq və regional nəqliyyat-logistika dəhlizinin bərpa olunması ölkəmizin global bazarlara çıxış imkanlarını artırmaqla yanaşı, işğaldan azad edilmiş ərazilərin inkışafına əhəmiyyətli təkan verəcəkdir”.

“Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkışafa dair Milli Prioritetlər”də Qarabağın dirçəlişinin reallaşdırılması ilə bağlı qeyd edilir ki, əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, işğaldan azad edilən ərazilərə qayıdan insanların təhlükəsiz yaşayışı təmin edilməli, bu region ölkənin ən abad guşələrindən birinə çevrilməlidir. Müasir həyatın əsası olan layiqli yaşayışı bərpası üçün bütün sahələrdə quruculuğa nail olunmalıdır. Bu, stimullar əsasında və dövlət-özəl tərəfdaşlığının inkışafı çərçivəsində həyata keçirilə bilər. Yalnız belə şəraitdə işğaldan azad olunan ərazilərin Azərbaycanın böyük gələcəyinə tam inteqrasiyasını gerçəkləşdirmək mümkündür.

Bu prioritetin uğurla reallaşdırılması üçün işə dayanıqlı məskunlaşmanın aparılması və iqtisadi fəaliyyətə reintegrasiyanın həyata keçirilməsinə nail olunmalıdır.

Artıq ölkədə bu istiqamətdə tədbirlərə başlanılıb. İşğaldan azad edilən ərazilərdə mülki idarəetmənin düzgün, çevik və səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi məqsədilə dövlətimizin başçısı İlham

Qarabağın dirçəlişi regional mərkəz kimi Azərbaycanın rolunu gücləndirəcək

Vətən müharibəsində parlaq qələbəmiz nəticəsində Azərbaycanın müasir reallıqlarına uyğun olaraq hazırda həm respublika daxilində yeni vəzifələr müəyyənləşdirilir, həm də bölgədə mühüm önəm daşıyan əməkdaşlıq formatları yaradılır. Prezident İlham Əliyevin 2 fevral 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilən “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkışafa dair Milli Prioritetlər”də də bununla bağlı bir sıra əhəmiyyətli məqamlar diqqət çəkir. Strategiyada işğaldan azad edilən ərazilərin ölkənin ümumi iqtisadiyyatına reintegrasiyası, eyni zamanda, yeni beynəlxalq və regional nəqliyyat-logistika dəhlizlərinin imkanlarından faydalanılması hesabına Azərbaycanın inkışafına böyük təkan verəcəyi bildirilir. Bununla da regionda təhlükəsizliyin, sabitliyin, rifahın və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın formalaşacağı, eləcə də Cənubi Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycanın region iqtisadiyyatının ümumi arxitekturasının müəyyənləşməsində rolunun daha da möhkəmlənəcəyi vurğulanır.

Əliyevin yanvarın 19-da imzaladığı fərmana əsasən, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndələri institutu təsis olunub, fevralın 4-də imzaladığı fərmana əsasən isə xüsusi nümayəndəliklər haqqında Əsasnamə təsdiqlənib.

Həmin sənədlərdə xüsusi nümayəndəliklərin statusu, fəaliyyət istiqamətləri, hüquq və vəzifələri müəyyən edilib, onların fəaliyyətinin təşkili məsələləri tənzimlənilib, xüsusi nümayəndəliklərə müvafiq inzibati ərazi vahidlərində bir sıra məsələlər, o cümlədən ərazilərin perspektiv inkışafının təmin edilməsi, mülkiyyətin mühafizəsi, dövlət və bələdiyyə əmlakından səmərəli istifadə olunması, sahibkarlıq, səhərsalma, tikinti fəaliyyətinin təşkili, ətraf mühitin qorunması, nəqliyyat və yol infrastrukturunun inkışafı və digər məsələlər həvalə olunub.

Dövlətimizin başçısının 27 yanvar 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə Aydın Kərimovun Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Şuşa rayonunda xüsusi nümayəndəsi təyin edilməsi də yuxarıda adıçəkilən fərmanın icrası istiqamətində atılan addımlardan biridir.

Dövlətimizin başçısı sözügedən sərəncamı imzaladığı gün – yanvarın 27-də Aydın Kərimovu videoformatda qəbul edərkən, çıxışında da bu mühüm məqama toxunub: “Azad edilmiş ərazilərdə Prezidentin xüsusi nümayəndəsi institutu mənim təşəbbüslə yanvarın 19-da yaradılmışdır. Birinci təyinat məhz Şuşa

rayonuna olan təyinatdır. Bu da təbiidir. Şuşa Azərbaycan xalqının qəlbində xüsusi yerə malikdir. Şuşa Qarabağın tacıdır, Şuşa təkrarolunmaz şəhərdir. Şuşanın yerləşməsi, təbiəti, havası, iqlimi, tarixi abidələri, dini abidələrimiz, şəhərin memarlıq ansamblı bizim milli sərəvətimizdir. Şuşanı biz qoruyacağıq, qoruyacağıq. Biz Şuşaya qayıtmışıq və bundan sonra Azərbaycan xalqı Şuşada əbədi yaşayacaqdır. Necə ki, bütün dövrlərdə Şuşa həmişə Azərbaycan şəhəri olmuşdur və ermənilərin saxtakarlıq cəhdlərinə baxmayaraq, bütün dünya Şuşanı məhz Azərbaycan şəhəri kimi tanıyıb və qəbul edib”.

Prezident İlham Əliyev nitqində bildirib ki, hər bir şəhərin, hər bir kəndin, rayonun ermənilər tərəfindən qəsb edilməsi böyük faciə idi. Şuşanın işğal altına düşməsi isə Azərbaycan üçün bəlkə də ən ağır itkisi olub. Çünki bu şəhərin strateji nöqtədə yerləşməsi bütün bölgəyə nəzər etməyə əsas verirdi. Eyni zamanda, Şuşanın müdafiəsini, hətta az qüvvələrlə belə təşkil etmək mümkün idi. Ona görə də şəhərin itirilməsi xalqımız üçün böyük mənəvi sarsıntı yaratdı və insanlar 28 il Şuşasız yaşadı. Ancaq şəhər ermənilər tərəfindən dağıdılsa da, əyilmədi, əsirlikdə olsa da, öz ləyaqətini itirmədi, erməniləşdirmə cəhdlərinə məruz qalsa da, Azərbaycan ruhunu qoruyub saxladı. İndi “biz Şuşaya qayıtmışıq və noyabrın 8-də bu müjdəni Azərbaycan xalqına verərək demişdim ki, Şuşa, sən azadsan! Biz öz tariximizə qayıt-

satın təmizlənməsi ilə məşğul olur. Rusiya da bu fəaliyyətlərdə iştirak edir.

Prezident İlham Əliyev Qarabağın dirçəlişi ilə bağlı bütün fikirlərində əhalinin işğaldan azad edilən ərazilərə qayıdışının, dayanıqlı məskunlaşma və iqtisadi fəaliyyətə reintegrasiyanın təmin olunmasının düşünülüb, planlı şəkildə, ardıcılıqla, ən yüksək standartlar səviyyəsində həyata keçirilməsinə böyük həssaslıqla yanaşır. Bu baxımdan istehkamçıların fəaliyyətləri yekunlaşandan sonra növbəti mərhələdə işğal nəticəsində vurulan ziyanın qiymətləndirilməsi işinə başlamaq nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev hələ 44 günlük müharibə zamanı işğal faktına, habelə işğal zamanı törədilən barbarlığa, həmçinin müharibə və insanlıq əleyhinə cinayətlərə görə cinayətkarların

4 yanvar 2021-ci il tarixli fərmanı ilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə dayanıqlı məskunlaşma üçün müasir və layiqli həyatın təmin edilməsi, bütün sahələrdə quruculuq-bərpa və abadlıq işlərinin aparılması, habelə təhlükəsiz yaşayışın, səmərəli fəaliyyətin və rifahın davamlı artmasının dəstəklənməsi məqsədilə “Qarabağ Dirçəliş Fondu” yaradılıb.

Bu fond Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinin bərpası və yenidən qurulması, habelə dayanıqlı iqtisadiyyata və yüksək rifaha malik regiona çevrilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərə maliyyə dəstəyi göstərilməsini və sərmayələrin cəlb edilməsini, bu sahədə dövlət-özəl tərəfdaşlığının inkışafını təmin edən, eləcə də ölkə daxilində, habelə ölkə xaricində zəruri təşviqat işlərini həyata keçirən publik hüquqi şəxsdir.

lazımı formada cəzasını alacaqlarını, Ermənistan dövlətinin vurulan ziyanın əvəzinin ödənilməsinə məcbur ediləcəyini bildirib. Ona görə də vəhşicəsinə dağıdılmış evlərin bərpasından əvvəl sənədləşdirilməsi, maddi sübut kimi tanınmasının həyata keçirilməsi mühüm vəzifələrdən biri kimi planlaşdırılıb.

Prezident İlham Əliyev Qarabağın dirçəlişini strategiyasının reallaşdırılması istiqamətində insan amilinə, insanların layiqli həyat səviyyəsinin təminatı prinsipinə sadıqlığını da nümayiş etdirir. Yaşayış üçün şəraitin yaradılması, evlərin tikilməsi sonuncu mərhələ kimi müəyyənləşdirilsə də, vətəndaş prosesin gecikmə biləcəyi ilə heç bir narahatlıq keçirmir. Hər bir kəs bunu Cocuq Mərcanlının qısa müddətdə tikilib-qurulması təcrübəsindən də yaxşı bilir.

Yeri gəlmişkən, Qarabağda quruculuq işlərinin aparılması üçün 2021-ci ilin dövlət büdcəsində 2,2 milyard manat vəsait xərclənməsi nəzərdə tutulub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunan videokonfrans şəklində keçirilən müşavirədə dediyi kimi: “Bizim planlarımız böyükdür. Müharibə başa çatıb. Bərpa işləri artıq başlanıb və bu, onu göstərir ki, bizim sözümlərlə əməlimiz arasında bu dəfə də heç bir fərq yoxdur. Biz demişdik ki, torpaqlar işğaldan azad olunduqdan sonra bu torpaqları tezliklə bərpa edəcəyik. Mən bu yaxınlarda demişdim ki, biz Qarabağ bölgəsində cənnət yaradacağıq və sözümdə dururam. Bizim hamımızdan asılıdır ki, bu sözlər yerinə yetirilsin. Ona görə 2021-ci il bu baxımdan çox əlamətdar olmalıdır. Məhz 2021-ci ildə Azərbaycan xalqı və bütün dünya görəcək ki, bizim niyyətimiz həyatda öz əksini tapır, bizim planlarımız həyatda gerçəkləşir. Keçmiş köçkünlərə tezliklə öz doğma torpaqlarına qayıtmağı arzulayıram. Hər halda Azərbaycan dövləti əlindən gələni edəcək ki, bu gün daha da yaxınlaşsın. Vahid Azərbaycan dövləti bundan sonra uğurla, inamla inkışaf edəcəkdir”.

Hazırda Minatəmizləmə Agentliyi minatəmizləmə əməliyyatlarında həm Türkiyə istehsalı olan avadanlığa üstünlük verir, həm də Avropanın aparıcı şirkətlərinin məhsullarından istifadə edir. Qardaş ölkənin minatəmizləyənləri artıq Qarabağda mina və partlamamış hərbi sur-

Xatırladaq ki, işğaldan azad edilən ərazilərimizdə dağıdılmış infrastrukturun, o cümlədən enerji infrastrukturunun bərpası və yenidən qurulması məqsədilə həyata keçiriləcək irimiqyaslı layihələrdə Dövlət-Sahibkar Tərəfdaşlığının Inkışafı Mərkəzinin (DÖST) mexanizminin tətbiqi imkanlarından da yararlanmaq nəzərdə tutulub. Həmçinin hazırda həmin torpaqlarda biznes qurmaq istəyən sahibkarların biznes layihələrinin Kiçik və Orta Biznesin Inkışafı Agentliyində (KOBİA) baxılması qərara alınıb.

Bütün bunlarla bərabər, Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyi tərəfindən hazırda işğaldan azad edilən ərazilərdə əvvəllər mövcud olmuş və tamamilə dağıdılmış enerji güclərinin bərpası istiqamətində müvafiq istiqamətdə işlər aparılır.

İşğaldan azad edilən ərazilərin minalardan təmizlənməsi prosesi başa çatandan sonra kritik yol xətlərinin bərpasına başlanacaq. Bu, yaşayış sahələri arası gediş-gəlişi və digər vacib təminatların təchiz olunmasını asanlaşdıracaq. İçməli su, sanitariya və irriqasiya sistemlərinin yenidən qurulması prosesi isə insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına və sonrakı mərhələdə iqtisadi baxımdan ailə-əv təsərrüfatlarının canlanmasına töhfə verəcək.

İlkin sosial-iqtisadi inkışafın vacibliyi postkonflikt dövrdə insanların mərhələli şəkildə köçürülməsinə və yardım asılılığından qısa zamanda azad olmalarına gətirib çıxarır. Belə halda işə təhsil, səhiyyə və telekommunikasiya obyektlərinin koordinasiya bərpası insanların adaptasiya prosesini sürətləndirir. Paralel şəkildə əhalinin məşğulluğunun artırılması məqsədilə kiçik və orta bizneslərin dəstəklənməsi, bilavasitə ev təsərrüfatlarının inkışafına səbəb olacaq təşəbbüslərin artırılması məqsəduyğun sayılır. Bundan əlavə, iqtisadi canlanmaya töhfə verəcək bank və turizm sektorlarına da xüsusi diqqət göstərilməsi mühüm önəm daşıyır.